

## บทนำ

งูทะเลจัดเป็นกลุ่มของสัตว์เลื้อยคลานที่อาศัยอยู่ในทะเลเมื่อประมาณ 300 ล้านปีก่อน และยังคงดำรงชีวิตอยู่จนทุกวันนี้ งูทะเลเป็นงูกลุ่มหนึ่งที่มีความน่าสนใจ เนื่องจากงูทะเลได้มีการปรับตัวเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในทะเลที่มีความแปรปรวนและมีความเข้มข้นของเกลือสูง (Dunson, 1975) ทั่วโลกมีงูทะเลอยู่ประมาณ 16 สกุล (genus) 50 ชนิด (species) แพร่กระจายอยู่ทั้งในมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย งูทะเลจัดอยู่ในวงศ์ (family) Elapidae ซึ่งเป็นวงศ์ของงูที่มีพิษร้ายแรง เช่น งูเห่า งูจงอาง โดยงูทะเลจัดอยู่ในวงศ์ย่อย (subfamily) Hydrophinae (ไทพูเลย์ จินตกุล และลาวัญญ์ จันทรโสม, 2538)

ในประเทศไทยและแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีรายงานการพบชนิดของงูทะเลในแถบนี้ (ภาคผนวกตารางที่ 1) โดย Smith (1926) กล่าวถึงการแพร่กระจายของชนิดงูทะเลในเขต Indo-Burmese ทั้งสิ้น 22 ชนิด Taylor และ Elbel (1958) กล่าวถึงตัวอย่างงูทะเลที่นายแพทย์บุญส่ง เลขกุล รวบรวมจากจังหวัดเพชรบุรี 5 ชนิด ได้แก่ *Enhydrina schistosa*, *Thalassophina viperina*, *Lapemis hardwickii*, *Hydrophis mamillaris*, *H. caerulescens* จากรายงานของ Taylor (1965) ได้ศึกษาและรวบรวมชนิดงูทะเลในเขตน่านน้ำประเทศไทยทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน รวมถึงน่านน้ำใกล้เคียงมีจำนวนทั้งสิ้น 27 ชนิด จากรายงานของ Tu (1974) ได้ศึกษาการแพร่กระจายของงูทะเลในเขตน่านน้ำไทยโดยใช้เรืออวนลากห่างจากบริเวณคอคอดกระ ประมาณ 10 ไมล์ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม ปี 1969 พบงูทะเลทั้งสิ้น 9 ชนิด ในจำนวนนี้พบ *H. hardwickii* มากที่สุดถึง 82% ของงูทะเลที่จับได้ทั้งหมด และรายงานว่า *Pelamis platurus* เป็นชนิดที่หายากในอ่าวไทย

Cox (1991) กล่าวถึงงูทะเลในประเทศไทยทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน 25 ชนิด ซึ่งแตกต่างจากรายงานของ Taylor (1965) โดย 4 ชนิด จำแนกในระดับชนิดย่อย (subspecies) ได้แก่ *Kerilia jerdonii siamensis*, *Microcephalophis gracilis gracilis*, *Hydrophis ornatus ornatus*, *H. torquatus torquatus*, และ *H. fasciatus fasciatus* 1 ชนิดที่เขียนต่างกันคือ *H. brookei* (Taylor, 1965) และ *H. brookii* (Cox, 1991) ส่วน *H. mamillaris* ไม่พบในการศึกษาของ Cox (1991) ขณะที่ *H. spiralis* และ *H. lapemoides* ไม่ปรากฏในรายงานของ Taylor (1965) เช่นกัน ซึ่ง Murphy, Cox และ Voris (1999) กล่าวว่า งูทะเลชนิด *H. mamillaris* และ *H. lapemoides* อาจเป็นชนิดที่หายากหรือสูญพันธุ์ไปแล้วจากน่านน้ำไทย

จากการรวบรวมชนิดของงูทะเลจากท่าเรือภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่ปี 1985 - 1989 พบทั้งสิ้น 13 ชนิด ได้แก่ *Laticauda laticaudata*, *L. colubrina*, *Thalassophina viperina*, *Kerilia jerdonii*, *Microcephalophis gracilis*, *Lapemis hardwickii*, *Pelamis platurus*, *Hydrophis caerulescens*, *H. fasciatus*, *H. ornatus*, *H. lapemoides*, *H. spiralis*, และ *H. cyanocitus* ซึ่งเป็นงูทะเลที่พบทางฝั่งทะเลอันดามันและน่านน้ำใกล้เคียง (Bussarawit, Rasmussen and Andersen, 1989) รวมทั้งรายงานชนิดงูทะเลที่พบได้ในน่านน้ำประเทศมาเลเซีย 19 ชนิด ได้แก่ *Laticauda colubrina*, *Lapemis hardwickii*, *Aipysurus eydouxi*, *Thalassophis anomalus*, *Thalassophina viperina*, *Kerilia jerdonii*, *Kolpophis annandalei*, *Disteira schistosa*, *D. stokesi*, *Hydrophis*

*gracilis*, *H. klossi*, *H. cyanocintus*, *H. spiralis*, *H. melanosoma*, *H. caerulescens*, *H. ornatus*, *H. torquatus*, *H. brookei*, *H. fasciatus*, และ *Pelamis platurus* (Lim, 1982)

มีรายงานว่าจากการศึกษาเตมีงูทะเลสกุล *Lapemis* ได้ถูกจำแนกเป็น 2 ชนิดโดยพิจารณาลักษณะทางภูมิประเทศเป็นหลัก คือตั้งแต่อ่าวเปอร์เซียฝั่งตะวันออกจนถึงฝั่งตะวันตกของ peninsula Malaysia เรียกชื่อ *Lapemis curtus* และตั้งแต่ช่องแคบมะละกาจนถึงออสเตรเลียเรียกชื่อว่า *Lapemis hardwickii* แต่จากการศึกษาลักษณะและการเรียงตัวของเกล็ดแล้วพบว่าทั้งสองเป็นชนิดเดียวกันและเสนอให้ใช้ชื่อเรียกเดียวกันคือ *Lapemis curtus* (Gritis and Voris, 1990) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะเรียกชื่อ *L. hardwickii* ที่พบว่า *L. curtus* เช่นกัน

ปัจจุบันงูทะเลในประเทศไทยเริ่มถูกนำมาใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบ เช่น เนื้อผสมกับปลาเล็กปลาน้อยชนิดอื่น ๆ เพื่อทำเป็นอาหารสัตว์ หรือนำมาฟอกทำกระเปาะและรองเท้า เป็นต้น ทว่าการศึกษเกี่ยวกับงูทะเลในประเทศไทยยังมีน้อย จากการสอบสวนเอกสารในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการศึกษาชนิดของงูทะเลในเขตน่านน้ำไทยและบริเวณใกล้เคียงยังมีอยู่น้อยมาก และการศึกษาด้านชนิดพันธุ์ของงูทะเลยังมีความคลุมเครือ นอกจากนี้แล้วงูทะเลเป็นสัตว์ที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ปี 2535 และไม่ปรากฏสถานะภาพใน Red data book (IUCN) ปี 1996 เนื่องจากการขาดข้อมูลพื้นฐานที่ชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีรายงานการรวบรวมชนิดของงูทะเลจากท่าเรือสงขลา ซึ่งเรือที่เข้ามาจอดเทียบท่ายังท่าเรือสงขลา นี้ ส่วนหนึ่งเป็นเรือที่ทำการประมงตั้งแต่บริเวณอ่าวไทยตอนบนลงมา และบางส่วนยังได้ทำการประมงไปจนถึงน่านน้ำของประเทศใกล้เคียง เช่น ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น ดังนั้นตัวอย่างของงูทะเลที่ได้จากท่าเรือสงขลา นี้ คาดว่าเป็นงูทะเลจากบริเวณอ่าวไทยและน่านน้ำใกล้เคียง การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่การตรวจสอบจำนวนชนิดของงูทะเลที่ได้จากอ่าวไทยและบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการศึกษาชีววิทยาในด้านอื่น ๆ และการควบคุมการใช้ประโยชน์จากงูทะเลในอนาคตต่อไป